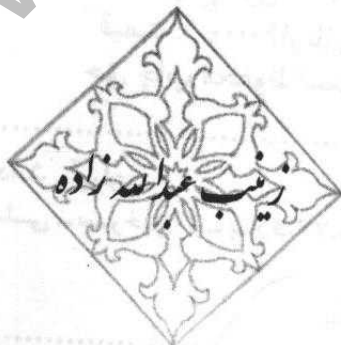

بسم الله الرحمن الرحيم

سرشناسه: عبدالله زاده - زینب
 عنوان: رحمت خداوند در هستی
 عنوان و نام پدید آور: رحمت خداوند در هستی - زینب عبدالله زاده
 موضوع: معناشناسی رحمت در قرآن
 طراح جلد: نفیسه مرندی
 صفحه آرا: نفیسه مرندی
 مشخصات ظاهری ۲۱۲ص - ۱۶،۵در ۲۳
 شابک ۵-۶-۹۸۲۲۰-۶۰۰-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیفا
 مشخصات نشر: مشهد- دانش آور- ۱۳۹۶
 تیراژ: ۱۰۰۰
 قیمت: ۱۶۰۰۰ ریال

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

انفخار راه دانش آید

نام کتاب: رحمت خداوند در هستی
 نویسنده: زینب عبدالله زاده
 ناشر: دانش آور
 چاپ اول
 قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال
 حق چاپ محفوظ است

مرکز پخش موسسه دانش آوران:
 - مشهد، چهارراه مصلی - سرخس ۲۰ - پلاک ۷۷ - تلفن تماس: ۳۳۶۹۶۱۷۶
 - ۵۱ - داخلی ۱۲

WWW.Daneshavaran.ir

چکیده

عنوان این تحقیق «معناشناسی رحمت در قرآن» می باشد. این تحقیق به خاطر نبود حجم زیاد آیات قرآن کریم پیرامون «رحمت الهی» و مسائل مرتبط با آن، با نگاه معناشناختی به این کلمه صورت گرفته است. هدف این تحقیق، معناشناسی «رحمت الهی» در قرآن با روش «ایزوتسو»، معناشناس معاصر اپنی، در سه مرحله می باشد: مرحله ی اول ریشه یابی کلمات کلیدی «رحمت»، «رحمان» و «رحیم» از طریق کتب لغوی و اصطلاحی است. در مرحله دوم برای تعیین حدود واژه و فهم معنایی کلمه ی کلیدی، مؤلفه های معنایی خاص «رحمت الهی» و نسبت آن با واژگان مشابه و متضاد بررسی می شود. در مرحله ی آخر برای ترسیم و کشف میدان معنایی و حوزه ی معنایی کلمه ی «رحمت»، انواع «رحمت الهی» در قرآن و وجوه و مصادیق «رحمت الهی» در قرآن بررسی می شود. با بررسی این مراحل دانستیم که میدان معنایی «رحمت الهی» به صورت «رحمان» و «رحیم» در آیات قرآن جلوه کرده است و رحمت رحمانیه ی الهی به طور عام برای مخلوقاتش و رحمت رحیمیه ی الهی به طور خاص برای مؤمنان دارای شرایط خاصی ظهور می یابد و مصادیق مادی و معنوی آنها در قرآن به طور واضح به رحمانیت و رحیمیت الهی اشاره دارند. منابع اصلی این تحقیق به خاطر نوین بودن علم «معناشناسی»، مقالات موجود در مگیران و نور مگز برای بررسی این علم بوده است و برای بررسی

آیات قرآن کریم از کتب موجود در نرم افزار جامع تفاسیر نور و گنجینه ی روایات نور استفاده شده است.

واژگان کلیدی: معناشناسی، رحمت، رحمت رحمانیه، رحمت رحیمیه.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

مقدمه..... ۱۱

فصل اول: مفهوم شناسی «رحمت الهی»

۱. مفهوم شناسی کلمه ی «رحمت»..... ۱۵
۲. مفهوم شناسی «رحمان» و «رحیم»..... ۱۹
- ۱،۲. تاریخچه ی کلمه ی «رحمان»..... ۱۹
- ۲،۲. اسم یا صفت بودن «رحمان» و «رحیم»..... ۲۱
- ۳،۲. وزن و صیغه ی «رحمان» و «رحیم»..... ۲۳
- ۴،۲. ابعاد «رحمت الهی»..... ۲۴
۳. مفهوم شناسی «قرآن»..... ۲۵
۴. مفهوم شناسی «معناشناسی»..... ۲۷
- جمع بندی فصل اول..... ۳۰

فصل دوم: مؤلفه های رحمت و نسبت آن با زنان مرتبط

- گفتار اول: مؤلفه ی منشأ «رحمت الهی» و مراد از آن..... ۳۲
- ۱،۱،۲. منشأ «رحمت الهی»..... ۳۴
- ۲،۱،۲. مراد از «رحمت الهی»..... ۳۸
- ۳،۱،۲. درجات «رحمت الهی»..... ۴۰

۴۰	گفتار دوم: مؤلفه‌ی ویژگی‌های «رحمت الهی»
۴۱	۱،۲،۲. وجوب «رحمت الهی»
۴۳	۲،۲،۲. گسترده‌گی «رحمت الهی»
۴۴	۳،۲،۲. قدیم بودن «رحمت الهی»
۴۶	گفتار سوم: مؤلفه‌ی امیدواری به «رحمت الهی»
۴۶	۱،۳،۲. لزیم آمدن به «رحمت الهی»
۵۲	۲،۳،۲. امیدواری برکت گناه به «رحمت الهی»
۵۸	۳،۳،۲. سرزنش نامیدی از «رحمت الهی»
۶۰	۴،۳،۲. عوامل ناامیدی از «رحمت الهی»
۶۰	۱،۴،۳،۲. کفرورزی
۶۰	۲،۴،۳،۲. گرفتاری‌ها و مشاغل
۶۳	۳،۴،۳،۲. جهل و گمراهی
۶۴	۴،۴،۳،۲. خوف از غضب الهی
۶۶	گفتار چهارم: نسبت «رحمت الهی» با واژگان مشاغل
۶۶	۱،۴،۲. نسبت «رحمت الهی» و «فضل الهی»
۷۱	۲،۴،۲. نسبت «رحمت الهی» و «رأفت الهی»
۷۳	۳،۴،۲. نسبت «رحمت الهی» و «نعمت الهی»
۷۵	گفتار پنجم: نسبت «رحمت الهی» با واژگان متضاد
۷۵	۱،۵،۲. نسبت «رحمت الهی» و «غضب الهی»
۷۹	۲،۵،۲. نسبت «رحمت الهی» و «عذاب الهی»
۸۵	جمع بندی فصل دوم

فصل سوّم: انواع رحمت در قرآن

- گفتار اوّل: رحمت رحمانیه ۸۹
- ۱،۱،۳. مقام «رحمت رحمانیه» ۸۹
- ۲،۱،۳. منازل «رحمت رحمانیه» ۹۲
- ۳،۱،۳. عمیّت «رحمت رحمانیه» ۹۷
- گفتار دوّم: رحمت رحیمیه ۹۸
- ۱،۲،۳. مقام «رحمت رحیمیه» ۹۹
- ۲،۲،۳. شرایط رحمت رحیمیه ۱۰۰
- ۱،۲،۲،۳. ایمان به خدا ۱۰۰
- ۲،۲،۲،۳. ایمان به پیامبران ۱۰۳
- ۳،۲،۲،۳. تقوا؛ تسلیم خداوند را است از پیامبر ۱۰۴
- ۴،۲،۲،۳. عمل صالح و نیکوکاری ۱۰۸
- ۵،۲،۲،۳. رسوخ علم و معرفت خدا ۱۱۰
- ۶،۲،۲،۳. عبودیت و ذکر خداوند ۱۱۴
- ۷،۲،۲،۳. خوف و رجا ۱۱۵
- ۸،۲،۲،۳. شکیبایی و صبر ۱۱۷
- ۹،۲،۲،۳. صداقت ۱۲۰
- ۱۰،۲،۲،۳. هجرت ۱۲۱
- ۱۱،۲،۲،۳. جهاد ۱۲۴
- ۱۲،۲،۲،۳. انفاق ۱۲۸
- ۱۳،۲،۲،۳. ترخّم به مردم و خانواده ۱۲۹

۱۳۲.....	توبه و استغفار ۱۴، ۲، ۳
۱۳۶.....	جمع بندی فصل سوّم

فصل چهارم: وجوه و مصادیق «رحمت الهی» در قرآن

۱۳۸.....	گفتار اوّل: مصادیق «رحمت رحمانیه»
۱۳۸.....	۱، ۱، ۴. مصادیق مادی «رحمت رحمانیه»
۱۳۸.....	۱، ۱، ۱، ۴. نعمت های دنیا
۱۴۱.....	۲، ۱، ۱، ۴. حیوانات
۱۴۳.....	۳، ۱، ۱، ۴. باد و باران و ب
۱۴۷.....	۴، ۱، ۱، ۴. گیاهان و میوه ها
۱۴۸.....	۵، ۱، ۱، ۴. دریا و حرکت کشتی ها
۱۵۱.....	۶، ۱، ۱، ۴. شب و روز
۱۵۱.....	۷، ۱، ۱، ۴. رزق و وسعت روزی
۱۵۳.....	۸، ۱، ۱، ۴. حفاظت در برابر عذاب های دنیوی
۱۵۴.....	۲، ۱، ۴. مصادیق معنوی «رحمت رحمانیه»
۱۵۴.....	۱، ۲، ۱، ۴. هدایت توسط انبیاء
۱۵۷.....	۲، ۲، ۱، ۴. مهلت برای توبه و نجات از خسارت
۱۶۰.....	۳، ۲، ۱، ۴. دین اسلام و ولایت رسول الله و امامان
۱۶۴.....	۴، ۲، ۱، ۴. علاقه ی به همسر
۱۶۶.....	گفتار دوّم: مصادیق «رحمت رحیمیه»
۱۶۷.....	۱، ۲، ۴. مصادیق مادی «رحمت رحیمیه»
۱۶۷.....	۱، ۱، ۲، ۴. قصاص

۱۶۹	 رفع تکلیف در حال اضطرار..... ۲،۱،۲،۴
۱۷۱	 ایجاد امنیت با ساخت سد..... ۳،۱،۲،۴
۱۷۲	 مصادیق معنوی «رحمت رحیمیه»..... ۲،۲،۴
۱۷۲	 نبوت و رسالت..... ۱،۲،۲،۴
۱۷۴	 حکمت و عصمت..... ۲،۲،۴
۱۷۶	 قرآن کریم..... ۲،۲،۴
۱۷۹	 نور ایما..... ۴،۲،۲،۴
۱۸۱	 یاری و نصرت..... ۵،۲،۲،۴
۱۸۲	 خیر و رفیع..... ۶،۲،۲،۴
۱۸۳	 دوستی..... ۷،۲،۲،۴
۱۸۵	 مغفرت؛ گذشت و بخشش گناه..... ۸،۲،۲،۴
۱۸۷	 تبدیل بدی ها به نیکی ها..... ۹،۲،۲،۴
۱۹۰	 شفاعت..... ۱۰،۲،۲،۴
۱۹۲	 بهشت؛ پاداش آخرت..... ۱۱،۲،۲،۴
۱۹۷	 جمع بندی فصل چهارم.....
۱۹۹	 نتیجه گیری.....
۲۰۵	 فهرست منابع.....

مقدمه

عنوان این کتاب «معناشناسی رحمت در قرآن» می باشد. درباره ی ورود اندیشه های معناشناختی به حوزه ی مطالعات قرآنی اگر اشکال سنتی و کلاسیک آن را در قرون گذشته نادیده بگیریم و منظورمان دیدگاه های معناشناختی به معنای علم نوین معناشناسی باشد، دست کم حدود نیم قرن سابقه دارد. علم «معناشناسی» ابزاری برای شناخت معناست که در فضاها و محیط های متنوع متن های گوناگون، روش مناسبی برای کشف معنا و درخور با نوع آن متن می باشد. این کتاب به خاطر وجود حجم زیاد آیات قرآن کریم پیرامون «رحمت الهی» و مسائل مرتبط با آن، با نگاه معناشناختی به این کلمه صورت گرفته است.

هدف از این کتاب، معناشناسی «رحمت الهی» در قرآن با روش «ایزوتسو»، معناشناس معاصر ژاپنی، در سه مرحله می باشد. مرحله ی اول ریشه یابی کلمات کلیدی «رحمت» و «رحمان» و «رحیم» از طریق کتب لغوی و اصطلاحی است. در مرحله ی دوم برای تعیین حدود واژه و فهم معنایی کلمه ی کلیدی، مؤلفه های معنایی خاص «رحمت الهی» و نسبت آن با باران مشابه و متضاد بررسی می شود. در مرحله ی آخر برای ترسیم و کشف میدان معنایی و حوزه ی معنایی کلمه ی «رحمت»، انواع «رحمت الهی» در قرآن و وجوه و مصادیق «رحمت الهی» در قرآن بررسی می شود.

در این کتاب میدان معناشناسی «رحمت الهی» با شناخت مؤلفه های

«رحمت الهی» یعنی منشأ «رحمت الهی» و مراد از آن، ویژگی های «رحمت الهی»، امیدواری به «رحمت الهی» و نسبت «رحمت الهی» با واژگان مشابه و متضاد و شناخت «رحمت رحمانیه» و «رحمت رحیمیه» و شناخت وجوه و مصادیق «رحمت الهی»، در قرآن کریم ترسیم و کشف می شود.

در بررسی مطالعات قرآنی، بیشتر پژوهش های صورت گرفته در مقوله ی معناشناسی، تحلیل عناصر واژگان است. از جمله ی این تحقیقات «معناشناسی رحمت رحیمیه در قرآن» است که این مقاله به طور خاص به بررسی معناشناسی رحمت رحیمیه پرداخته است و همنشینی واژگانی چون توحید و تعقل و محبت و احسان و تقوا و اخلاص و کمال و هدایت و فضل و مغفرت و شادمانی و سرور و ظلم و خسران و... با رحمت الهی را بررسی کرده است و «تبارشناسی و معناشناسی کلمه رحمت رحمان» که این مقاله تنها به بررسی معانی لغت رحمان در زبان های مختلف و در قرآن پرداخته است و «رحمت در قرآن» که این مقاله به جنبه های مختلف رحمت در قرآن پرداخته است و «بررسی کلمه ی رحمت از دیدگاه های مختلف» در این مقاله با بهره گیری از شیوه اسنادی و کتابخانه ای و با الیاف از فاهیم عالیه ادبی و اخلاقی و عرفانی، کلمه ی رحمت از دیدگاه های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است و کتاب «جلوه های رحمت در نظام هستی» که به پاره ای از مصادیق رحمت الهی در آیات الهی پرداخته و برای هر یک از جلوه های رحمت روایاتی را ضمیمه کرده است. اما این کتاب به جنبه های مختلف از معناشناسی کلمه ی «رحمت الهی» و «رحمت رحمانیه» و «رحمت رحیمیه» و وجوه و مصادیق «رحمت الهی» در قرآن از دیدگاه دانشمندان و مفسران

پرداخته است.

منابع اصلی این کتاب به خاطر نوین بودن علم «معناشناسی»، مقالات موجود در مگیران و نور مگز برای بررسی این علم بوده است. برای بررسی آیات قرآن کریم از تفاسیر موجود در نرم افزار جامع تفاسیر و گنجینه ی روایات استفاده شده است.

این کتاب بر اساس تعداد افراد شرکت کننده فردی و از جهت نوع جمع آوری مطالب کتابخانه ای از حیث هدف بنیادی و از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی است.

www.ketab.ir